

LANCZENDORFER ZSUZSANNA

A győri búcsú kegyképének múltja és jelene

A győri Könnyező Szűzanyától az ír Szomorúak Vigasztalójáig

Témaválasztásom több ok miatt is személyes indíttatású. Egyrészt, mert szüleim a győri székesegyházban a kegykép előtt esküdtek egymásnak örök hűséget 1959. december 27-én, másrészt a templomba betérve, sokszor kértem-kérem magam is a Könnyező Szűzanya segítségét. Írásommal egyben tisztelegni kívánok 90. születésnapja alkalmából a szakrális folklór, a népi Mária-költészet kiválósága, Erdélyi Zsuzsanna előtt.¹ A kegyképet Győrbe hozó Walter Lynch ír püspök halálának 350. évfordulója (2013) is apropója a tanulmány megírásának. Gyűjtésemmel újabb adatokat kívánok szolgáltatni a győri kegykép jelenkori kultuszához is.² Interjút készítettem a győri kegyhely legavatottabb kutatójával Hetény János atyával³ és Kiss Tamással⁴, a Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár igazgatójával, valamint a 2011-es győri búcsún résztvevő 15 zarándokkal. Emellett keresztlányommal, Nimsz Ramónával ezen a búcsún kérdőíves felmérést végeztünk a zarándokok körében.⁵

Véleményem szerint a téma kutatása is időszerű, mert megjelent a turizmus egyik új ága, a vallási turizmus, amely egyetemünkön⁶ is választható szakirány,

1 A konferencia, ahol az előadás elhangzott 2011-ben volt Nyitrán.

2 2006-ban és 2007-ben a győri búcsúról és a kegykép tiszteletéről készítet egy munkacsoport felmérést, kép- és hangfelvételt. Ez megjelent 2008-ban: A Szűzanya vérről könnyező győri képének tisztelete napjainkban. Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség (METEM) Budapest és a Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, Budapest, 2008.

3 Interjúkészítés ideje: 2011. 02. 08.

4 Interjúkészítés ideje: 2011. 03. 21.

5 Az elemzéshez 25 kérdésből álló 52 kitöltött kérdőív állt rendelkezésünkre. Ezek turisztikai szempontú elemzése olvasható Nimsz Ramóna szakdolgozatában: A győri Könnyező Szűzanya kegykép kultuszának jelentősége Győr szakrális turizmusában. Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Budapest, 2011.

6 Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr.

valamint andragógus szakon 2013 óta tantárgy a vallási néprajz. A szakrális turizmusnak is egyre nagyobb szerepe van a vallási hagyományok megőrzésében. Példaként hadd említsem a Közép-Európa hét országán átívelő zarándokutat, a Mária-utat, amelynek célja, hogy megerősödjön és feléledjen a Mária-tisztelet.⁷ A budapesti Makrovilág Zarándok Utazási Iroda is a szakrális turizmusra specializálódott. Gyulai Mária, az iroda munkatársa elmondása szerint a szükség hozta létre az irodát, és ez az igény folyamatosan nő.⁸

Jómagam is évek óta publikálok vallási néprajz témában,⁹ és szeretetteljes kapcsolatban állok Hetény János teológus és néprajzkutató atyával, akinek a győri Könnyező Szűzanyával kapcsolatos kutatásai és publikációi megalapozták a győri Mária-tisztelet szakirodalmát.¹⁰ Arra a kérdésemre, hogy miért pont a Szűzanya-tiszteletet választotta kutatási, illetve doktori dolgozata témájául, ezt válaszolta: „Másodszor vagyok hosszabb ideje Győrben. Szentelésem után én soproni káplán voltam, de akkor történtek az 57-es tavaszi letartóztatások, és az előttem itt szolgáló Bóna Lászlót is elvitték. Kellott valaki a helyére. Hát így kerültem akkor Győrbe és 12 évig voltam itt. 1957 tavaszán kerültem ide, és 57 júniusára be kellett adni a disszertációmát. Mária-ünnepek magyar népi megülésének teológiai vizsgálata lett a címe.” Az atyával készített interjúból kiderült, hogy a kutatásra az ösztönözte, hogy nem volt szakirodalma a kegyképnek. „Először 17 éves koromban találkoztam a győri kegyképpel, 1947-ben a 250 éves évfordulón. Átutazóban voltam Győrben, és közben megálltam. Megfogott a szép kép, és kicsit bosszantott, hogy nincs kézzelfogható irodalma. Mikor a püspöki irodába kerültem 1957-ben, annyit engedélyezett az Állami Egyháziügyi Hivatal, hogy évről-évre egy kis, 12-16 oldalas füzetecske elkészülhetett, amit a búcsúsoknak adtunk. Három ének volt benne, meg a történet. Én 1957 második felétől kezdtem tudatosan gyűjteni a kegyképpel kapcsolatos anyagot, amely könyv formájában, 2000-ben jelent meg.”¹¹ „Nem mondom azt, hogy ezzel kimerítettem volna a témát, mondjuk azt, hogy megalapoztam, összefoglaltam az eddigieket, amire aztán rá lehetett építeni. Például így készült Kiss Tamás és szerzőtársainak a szép albuma, amely megfelelő arra, hogy nyugaton is bemutassák.”¹²

7 Az út az ausztriai Mariazelltől az erdélyi Csíksomlyóig tart.

8 Győrbe, a búcsúra nem szerveznek utakat. A telefonon megkérdezett 10 helyi utazási irodából egyik sem szervez beutaztatást a búcsúra. Nimsz Ramóna interjúja alapján.

9 Lanczendorfer 2004. 387–398., 2007. 347–358., 2008. 692–698., 2010. 51–66.

10 Hetény 2000, 2008, 2011; Hetény – Kiss – Szabó 2009.

11 Hetény 2000.

12 Hetény–Kiss–Szabó 2009.

Kutatásom helyszíne – szülővárosom, a megyeszékhely Győr – fontos vallási központ; nagyon gazdag szakrális emlékekben. A legjelentősebb és leglátogatottabb a Könnyező Szűzanya-kegykép, a Szent László-herma¹³ és Boldog Apor Vilmos győri vértanú püspök sírja. Győr vallási rendezvényeit tekintve is kiemelkedik. Említhetném a háromnapos Szent László Napokat, vagy az Öt Templom Fesztivált. Az utóbbi ötletét az a páratlan tény adta, hogy öt különböző felekezet temploma található meg egyetlen utcában.

A kereszténység, mint a legnagyobb világvallások egyike, rengeteg búcsújáró hellyel büszkélkedhet. A keresztény vallásban ma is megtalálhatók a korábbi zarándokutak, sőt vannak napjainkban felélesztett gyalogos búcsújárások is (*1. kép*).¹⁴ A győri búcsúra több keresztalja jön ma is gyalog: az egyik Vénekről, a másik Gyirmótról. A két zarándokcsoport a szeminárium előtt találkozik. A vénekiek egyébként 1948-ig gyalog zarándokoltak a győri Szűzanyához. Ezt a szép szokást Kiss Tamás vezetésével 4-5 éve élesztették fel: „A zarándoklat ötletét az adta, hogy a búcsújárás kihalófélben van, ezért tartom fontosnak, hogy a fiatalok körében népszerűsítsük, maguk is gyakorolják azt. A jövőben azt tervezzük, hogy a környék iskoláiból toborzunk diákokat a zarándoklatra. Idén is volt néhány fiatal, jöttek Nagybajcsról, Kisbajcsról, Vénekről. Egy másik csoport pedig Gyirmótról érkezik szintén gyalog a búcsúra.”¹⁵ (*2. kép*.) Három éve jönnek gyalogosan Sopronkövesdről és Hegykőről is.¹⁶

A búcsú a középkorban alakult ki, és a katolikus egyház szerint a már megbocsátott bűnökért járó büntetések elengedése volt részben vagy teljesen. Persze a búcsújárás indítékai között nem csak a bűnbocsánat nyerése, hanem segítségkérés, köszönetnyilvánítás és vezeklés is szerepel.¹⁷ A középkor és a késő középkor századaiban sorra alakultak Európában az olyan kegyhelyek, ahol

13 Kiss Tamás közlése: „Tulajdonképpen nincs Magyarországon még egy olyan hármás búcsújáró hely, mint a győri. Ennek ellenére sajnós a Szent László napi körmeneten kívül Győrben teljesen eltűnt ez a fajta tisztelete. A középkorban hatalmas kultusza volt például a szent király másik városában, Váradon, ám szomorú, hogy mára ott sincs már búcsújárás.”

14 2011-ben a Szentlélek-templomtól (Győr) hagyományörző és teremtő szándékkal gyalogos zarándoklatot szerveznek immáron harmadik alkalommal a tétszentkúti búcsúra. Ezen a 27 km-es zarándokúton és az esti misén és a gyertyás körmeneten magam is részt vettem 35 társammal együtt. Az út során a győr-gyirmóti Szent László király és a koroncói Szent Anna-templomokat érintettük. Tavalyihoz hasonlóan Rábaszentmiklósról is érkezett gyalogos zarándokcsoport Németh István plébános vezetésével. A zarándokok létszáma évről évre nő.

15 Kiss Tamás közlése.

16 Molnár Gábor közlése. A sopronkövesdiek pénteken indulnak és a vasárnapi tizes misére, a hegykőiek a szombati hatos misére érnek oda.

17 Bálint–Barna 1994. 157–160.

a tisztelet tárgya nem erekle, hanem különleges kegyelmi adottságokkal felruházott kép vagy szobor volt. Ezek legtöbbször Szűz Máriát ábrázolták, s a kegyhelyek is a Mária-kultusz keretében keletkeztek.

A Győri Egyházmegye búcsújáró helyeinek többsége a 17. századból származik. „1690-ben írott könyvében Esterházy tizenegy máriás kegyhelyet illetve kegyképet sorol fel, amelyek közül – Zágrábremetét leszámítva – tíz Nyugat-Magyarországon, nyolc pedig a győri püspökség területén található.”¹⁸ Ha térképre helyezzük a könyvben említett településeket, akkor láthatjuk – írja Barna Gábor –, „hogy a XVII. század végén a legsűrűbb kegyhelyhálózat éppen a Győri Egyházmegye területén található, s kivétel nélkül Szűz Mária tiszteletét ápolja”.¹⁹

Győr leglátogatottabb szakrális emléktárgya a Könnyező Szűzanya-kegykép. A kegykép búcsuját március 17-én, a vérrel veritékezés évfordulóján tartják.²⁰ Ilyenkor zarándokok ezrei látogatnak el hozzánk határon innenről és túlról. Ez az időpont tehát a könnyezés dátuma, a papság és a hívek egy része ezen a napon jön az eseményre. A hívők másik része pedig a március 17-ét követő első szombaton és vasárnap látogat el ide. A gyermek Jézus fölé hajoló és imádkozó Szűzanyát ábrázoló kép a hagyomány szerint egy előkelő ír családból származó püspöké, Walter Lynch-é volt.²¹ (3. kép.)

Hetény János szerint a kegykép történetét tovább kellene kutatni, mert vele kapcsolatban még sok részlet bizonytalan: „A kegykép eredete is kérdéses. Például az, hogy mikor és honnan vette magához a menekülő püspök? Csak feltételezhetjük, hogy körülbelül mikor csatolta csomagjához a képet, de például nem tudjuk azt sem, hogy ez családi tulajdon volt e, és így teljes joggal hozta el, mondván, hogy na ezt viszem, mert ehhez gyermekkori emlékeim kötődnek, vagy pedig esetleg menet közben, valahol ajándékba kapta.” A téma másik szakértője, Kiss Tamás szerint „Hetény János könyvében is szerepel az a lehetőség, hogy ő ezt valahol Flandriában szerezhette. A gond ezzel csak az

18 Barna 2000. 75. A szerző említést tesz a győri ferences templomban található Mária-kegyképről is.

19 Barna 2000. 75.

20 Gyórhöz kötődik egy vérzőostya-csoda is. „II. Pál pápa egy 1470. június 23-i leveléből értesülünk egy újabb győri egyházmegyei szent vér csodáról. Ezt a vérző ostyát erőszakkal elrabolták. A rablásból szentszéki vizsgálat lett, amelynek kimenetelét nem ismerjük.” Barna 2000. 74–75. Meg kell említeni azt is, hogy boldog Apor Vilmos püspök véres ingének darabja is bővíti Győr szakrális emlékeinek sorát.

21 Hetény–Kiss–Szabó 2009., valamint Magyar Katolikus Lexikon (főszerkesztő Diós István, Budapest, 1993) szerint is „[a] kép első tulajdonosa Lynch Valter ír pp. volt, aki a Rómához hú katolikusokat üldöző Cromwell Oliver elől menekülve 1655: Püsky János pp. meghívására Győrről telepedett meg, s magával hozott egy *Altató Mária* (Örvendetes Mária-) képet”.

- le is írja a pápának küldött levelében -, hogy egy fillérjük sem volt, így megvásárolni biztos nem tudta volna. Így feltételezhető, hogy esetleg útközben kapta valakitől. Bár szerintem inkább családi kép volt, ami a családjára, hitére emlékeztette. Egy másik magyarázat lehet: Cromwellékről tudjuk, hogy a képrombolás, a szoborrombolás volt az elsődleges feladatuk. Úgy vélem, hogy ez elől menekítette el ezt a képet, meg akarta óvni a pusztítástól. Feltételezhető, hogy Lynch elmondta, ez kegykép volt odakinn, azért tették ki a győri bazilikában.” Kiss Tamás kutatásaiból azt is megtudjuk, hogy a Lynch család egy nagyon befolyásos familia volt: „nyolcvan egynéhány polgármestert adtak a városnak. Kereskedéssel foglalkoztak – főleg bort hoztak Írországba - így nagyon jó kapcsolatuk volt Portugáliával, illetve az akkori spanyol birodalommal. Ott tanult kint papnak és a kép tipizálása szerint, feltételezhető, hogy ez egy spanyol alkotás. Tehát az is elképzelhető, hogy onnan vitte magával Lynch, vagy pedig az is lehet, hogy ajándékba kapta. Számomra egyértelmű, hogy Írországból hozta magával. Egy Mitchel nevű pap Galwayban azonban arról jelentetett meg cikket, hogy ez a kép nem származhat Írországból, ezt a Lynch Flandriában szerezte, de hogy miért, azt igazából nem tudja megindokolni. Ez a vélekedés sajnos elterjedt Írországbán. Megjegyzem: kintjártunkkor John Kirby ír püspökkel mindig jót vitázunk erről. A kultusz szempontjából az a fontos mozzanat, hogy március 17-én, Szent Patrik napján könnyezett. Egy nappal előtte ült össze Dublinban az ír parlament, amelyik a száműzetési törvénnyel halálra ítélte a katolicizmust, és másnap hajnalban már a Szűzanya könnyezett. A csodát ehhez a számukra szomorú tényhez kötik.”²²

A kegykép történetével foglalkozó szakirodalom alapján úgy tudjuk, hogy a Cromwell Olivér-féle üldözés idején a püspök menekülni kényszerült hazájából, és a képet magával vitte 1649-ben. Bécsben találkozott Püsky János akkori győri püspökkel, aki meghívta őt Győrbe, majd kanonokká, később püspöki helynökké nevezte ki. Itt élt 1663-ban bekövetkezett haláláig. A kép a püspök halála után a székesegyház oldalfalára került. Néhány évtizeddel később Írországbán ismét katolikusüldözés tört ki. Ekkor egy parlamenti határozat született, melynek értelmében az ország összes püspökét száműzték. Ezen a napon, 1697. március 17-én, Szent Patrik ünnepén (aki Írország térítő apostola és védőszentje) a képen ábrázolt Szűzanya szeméből három órán át, reggel 6 órától 9 óráig véres könnyek hulltak. A csodás eseményről Keresztély Agost herceg, győri püspök vizsgálatot rendelt el, és 7 év után engedélyezte, hogy a képet

22 Kiss Tamás közlése.

oltárra tegyék.²³ A képet császári parancsra Bécsbe szállították, ahol 1697. július 7-én körmenetben körülhordozták a városban, majd visszaadták Győrnek. Jordánszky Elek leírása²⁴ szerint: „...a’ káptalanbéliek levették a’ képet a’ falról; ... a tsepeket tiszta fehér gyólttsal letörölték; ... a’ gyölcs is ezüst ráába foglalva mainapiglan őrizték a’ Fő-templomnak kintstárában.”²⁵ (4. kép.) Ezt a verejtéktörölt 1701-ben, amikor a vizsgálat folyt, a győri székeskáptalan igazolással látta el. Gróf Heister Siegbert, a győri vár katonai kormányzója és az események szemtanúja feleségével együtt, a megyéspüspök 1708-i engedélyével, saját költségén oltárt emeltetett, és odahelyezték a képet. Ez azonban csak barokk faoltár volt, amely helyett gróf Zichy Ferenc megyéspüspök 1767-re remek márványoltárt emeltetett, és ezüstkeretbe foglaltatta a képet. Bedy Vince székesegyházról írt könyvében írja, hogy a püspök „nem találta a Szűz Anyához méltónak, azért készíttette 1767-ben a ma is meglevő gazdag, rokokó díszítésű barokk márványoltárt”.²⁶ A püspököt kívánsága szerint a kegyoltár elé temették el. Az eredeti oltár a koronái Szent Anna-templomban látható.²⁷ (5. kép.) A képet egyházi személyek hivatalosan is megvizsgálták. Szűzanya könyveit fehér gyolcskendővel itatták fel. A sudariumot a mai napig a káptalani sekrestyében őrzik és csokolásra, tiszteletre nyújtják búcsúkor a híveknek. „IX. Pius pápa 1874-ben teljes búcsút engedélyezett a székesegyháznak Szent Patrik ünnepére (március 17.) és Gyümölcsoltó Boldogasszony napjára (március 25.). Ezt a kiváltságot 1968-ban VI. Pál pápa kiterjesztette mindazokra, akik az év bármely napján zarándokként keresik fel a győri székesegyházat, s a vérrel verítkező Szűzanya kegyképét.”²⁸

Az írek 1897 óta foglalkoznak a kegykép művészettörténeti eredetével. J. J. Ryan véleménye szerint a képen látható koronák – melyek aranyból készültek drágakövekkel kirakva – későbbi győri rátétek. Azt, hogy a kegykép mely művészeti iskolából származik, és hogy melyik művészeti stílusban készült, nem tudjuk pontosan. A legvalószínűbb feltevés, hogy a Velázquez és Murillo által

23 Hetény 2000. 50–52.

24 Jordánszky 1836. 56.

25 A német felirat magyar fordítása: „*Ez azon valódi törőruha, mellyel letörölték az idevaló kegylenképet, amikor ezen dóm-templomban 1697. évi március hó 17-ikén vért verejtékezett, melyet ezennel fel akarunk ajánlani Istennek, a mi édes Nagyasszonyunk és minden szentek tiszteletére! Győr, 1701. május 20-án.*” Hetény 2000. 53. Köszönet Nagy Jenő sekrestyésnek, aki megmutatta a sudariumot, a verejtéktörölt!

26 Bedy 1936. 21–22. Megjegyzem, a kanonok úr rokona volt édesapámnak, Lanczendorfer Károlynak.

27 Köszönet Wolf Pál Péter atyának az információért!

28 Barna 1990. 73–74.

vezetett spanyol iskolából való. Szilárdfy Zoltán a kegykép prototípusát egy németalföldi rézmetsző, Abraham van Merlen Szűz Mária alvó gyermekével című rézmetszetében látja.²⁹ Amit biztosan tudunk, hogy a kép a virrasztó vagy altató Mária típusába tartozik, az ismert kegyképek között ez nálunk ritka és egyedülálló ábrázolás.³⁰ 1863-ban történt egy festői restaurálás. A kegytárgy állapota az üveglap alatt romlott, ezért az ezüstkeretbe lyukakat fúrtak a kép szellőzése végett. 1945-ben rövid ideig a bazilika kriptájában rejtegették, de ez szerencsére nem okozott benne károsodást.³¹

Hazánkban (Nagy-Magyarország) nyolc könnyező és vérrel verítékező kép található. Időrendben a negyedik a győri kegykép, amellyel kapcsolatos kultusz egyik legnagyobb rejtélye, hogy a győri kivizsgálás aktái elvesztek és mindmáig nincsenek meg. Természetesen születtek tanúvallomások, és ezekről jegyzőkönyv. De a könnyezés hitelét alátámasztja az is, hogy a vizsgálat teljes hivatali precizitással folyt. Hetény János, a téma kiváló szakértője így nyilatkozott ezzel kapcsolatban: „A jegyzőkönyv tanúsága szerint 50-60 embert hallgattak ki. Győrben nincs meg, de tudunk arról, hogy itt is felvették a jegyzőkönyvet. És ez sajnos elveszett, azóta sem találják. Egyébként az éppen szolgáló győri püspököt akkor nevezték ki esztergomi érsekké. A legvalószínűbb az, hogy elvitte magával azt az iratsomagot. Elfogadta, búcsúengedélyt adott rá.” Hetény atya *A vérrel könnyező kegyképek hazánkban* című fejezetben erre is kitér részletesen, és megkísérli a tanúvallomások rekonstruálását.³²

Kiss Tamás már 15 éve elkötelezett kutatója a témának, folytatja Hetény János atya kutatásait. „Hetény János atya kért meg, hogy segítsék a kutatásban. Másrészt meg Barna Gábor keresett fel azzal, hogy találjuk meg azokat a dokumentumokat, amelyek a kegykép könnyezésével, illetve kultuszával összefüggenek. Így kerültem ebbe a kutatásba 1997-ben, amikor a 300 éves jubileum volt. Az ír delegációval foglalkoztam, én vezettem őket, és ennek folytatásaként évente járok Írországba kutatni. Első alkalmakkor azokat a dokumentációkat próbáltam megtalálni, amik még fellelhetők. A kutatást nehezíti az a tény, hogy Cromwellék mindent felégettek, tulajdonképpen az egyházi levéltárak teljes egészében elpusztultak a 18. századig.” Az igazgató úr a kép kultuszához

29 Szilárdfy 1984.

30 Hetény 2000. 33–36.

31 Hetény 2000. 39–40.

32 Hetény 2011. 378–382. Megjegyzem, a könyv címlapján szereplő kép (Horváth József: *Látogatás, akvarell*, 1956) a „Szűz Mária látogatása Erzsébetnél” témát egyedien dolgozza fel, hiszen a két asszony kapuvári és csornai pünkösdi viseletben látható. A művész, Horváth József, tanára volt Hetény János atyának.

kapcsolódóan talált néhány adatot: „Az 1947-es, 250 éves ünnepséghez kötődően találtam meg például azt, hogy Zágón József, az akkori püspöki irodáigazgató készített egy filmet a jubileumi ünnepségről. Ez azért volt érdekes, mert a kegyképet kivitték a Széchenyi térre, és Mindszenty József bíboros mondott akkor ünnepi beszédet. Sajnos ez a felvétel sincs meg. Ahogy tudom, három kópiát készítettek Németországban és abból egyet elküldtek Írországba, ahol nagyon sok helyen levetítették. Hatalmas sikere volt. Az eseményről tudósító újságcikkeket találtam abból a korból. Lehetséges, hogy Zágón Józsefnek – aki Rómába került, ő alapította a Szent István zarándokházát – a hagyatéka ott van. Rákérdeztem, de azt írták, hogy a film nincs ott. Muttersbe járt nagyon sokáig, családi kapcsolatai miatt. Elmentem oda, és kiderült volt is ott hagyatéka, de azt sajnos közben felszámolták.” Kiss Tamás Lynch személyéhez kötődő adatot is talált. „1649-ben éppen abban a városban, ahol ő püspök volt, ült össze az ír klérus és beiktattak egy szentmisét, amelyen Írországot a Szűzanyának ajánlották fel, hasonlóan, mint hajdan Szent István Magyarországot. Ezen ott volt Lynch püspök is.” Úgy gondolom szép szakrális kapcsolatra lelt rá a kutató, amely összeköti a magyar és az ír katolikus népet.

A kegykép kultuszát bővítik az évfordulók. Az első centenárium 1797-ben volt.³³ „A jeles évfordulót követően, 1800-ban megjelent egy kiadvány, amely az ünnepségen elhangzott prédikációkat, valamint a Könnyező Szűzanyához írt énekeket és imádságokat tartalmaz.”³⁴

A vérrel könnyezés 200 éves évfordulóján, 1897-ben írországi küldöttség is jelen volt, mivel Zalka János győri püspök felvette a kapcsolatot a clonfert John Healy püspökkel. Papp Kálmán megyéspüspök meghívására a 250 éves évforduló alkalmával a teljes magyar püspöki kar jelen volt az ünnepségen. Ettől kezdve vált szokássá, hogy az egyházmegye papsága minden év március 17-én zarándoklattal egybekötött rekollekciót tart a kegykép előtt. Az évek során kegyképpel kapcsolatos, illetve kegyképpel díszített tárgyak jelentek meg: szentképek, háromszínyomású képek, kalendárium, plakettek, érmék (6. és 6. a) kép).³⁵ Sőt zenei alkotások is születtek: Halmos László megzenésítette Mentés Mihály ünnepségre írt búcsúsének verseit, és megkomponálta a Győri Könnyező Szűzanya miséjét, a „Missa Jauriensis”-t. Bánk József püspök 1967-ben a Rítuskongregációtól külön miseszöveget kért és kapott a vérrel

33 A kegykép évfordulós ünnepeiről dokumentumokkal, képekkel illusztrált összefoglalást olvashatunk a Szomorúak vigasztalója című könyvben. Hetény–Kiss–Szabó 2009. 46–55.

34 „Sok tsudákkal tündöklöttek /Te szentséges Képeid” kezdetű. Hetény–Kiss–Szabó 2009. 46.

35 A székesegyház sekrestyéjében látható egy szép templomi zászló 1831-es felirattal.

Könnyező Szűzanya tiszteletére. 1972-ben, a kegykép 275 éves évfordulójára Kacziba József püspök Mária-évet hirdetett az egyházmegyében. 1997-ben dr. Pápai Lajos püspök ugyancsak Mária-évet hirdetett. A Szentatya Gilberto Agustoni bíborost küldte az ünnepségre mint pápai legátust. Az ünnepségen részt vett clonferti püspöke, John Kirby is. Ebből az alkalomból a székesegyház basilica minor rangot kapott.

A bazilika újabb emlékhelyekkel, emléktáblákkal is gazdagodott: 1996. szeptember 7-én, a Szentatya győri látogatásakor a székesegyházban imádkozott a Szűzanya kegyképe előtt. Ennek emlékére egy réztáblát helyeztek el ott, ahol a Szentatya imádkozott (7. kép).

A kegykép Győrbe érkezésének 350. évfordulóján, 2005-ben pedig Walter Lynch emlékére, a könnyezés helyére, egy ír márvány emléktáblát helyeztek el. „Meghívtuk ír testvéreinket 2005-ben, mert akkor volt a 350 éves évfordulója annak, hogy Lynch püspök Győrbe érkezett. Akkor adtuk át ennek emlékére készített márvány emléktáblát a bazilikában. Képviselte magát a budapesti ír nagykövet és ír miniszter is.”³⁶ (8. kép.)

A kegyképhez kötődő kultusz nem állt meg az ország határain belül, ezt segítették a kegykép másolatai is. A 19. század második felében épült nagy dublini plébániatemplomot 1948 márciusában a „Szomorúak Vigasztalója” tiszteletére szentelték fel. Található a kegyképről másolat Torontóban, Németországban, a franciaországi Lyon városának katedrálisában.³⁷ „Másolatok is vannak, ezeket összegyűjtöttük. Például Győrben a belvárosi plébánián, a német ispitában, de látható Héderváron a katolikus templomban,³⁸ és Celldömölkön egy nagyon szép körmeneti festett pajzsot is őriznek. Van Pannonhalmán a bencéseknél³⁹ és a pesti bencés gimnáziumban. Ezenkívül pár egyházmegyei plébánián is található másolat. Távolabbi vidéken is, így a szombathelyi székesegyházban. Külföldön Bajorországban, Dublinban a Könnyező Szűzanya-templomban.”⁴⁰

36 Kiss Tamás közlése.

37 Erről Fülöp Gergely lyoni kanonok, az Új Ember 2006 júliusában megjelent cikkében így fogalmazott: „Soha ilyen megtiszteltetés nem érte még a lyoni magyarokat. Július 23-án egy égi vendéget fogadtunk, aki azért jött, hogy velünk maradjon, és megossa sorsunkat itt az idegenben. Ezután már senki sem lesz egyedül, aki égi honfitársunk pártfogását kéri. Könnyező Szűzanya, könyörögi érettünk, könyörögi magyar népünkért, könyörögi a téged és a minket befogadó Lyon város minden lakójáért.” In Bodnár 2006. július 30., 6.

38 A Héderváry grófok készítették.

39 Az említett ónlapra festett korai másolat kalandos története a hátlapon olvasható. Hetény–Kiss–Szabó 2009. 42.

40 Kiss Tamás egyik interjúban megjegyzi: „Magyarországon egyetlen ilyen templom sincs.” Gülch 2007. 16.

Egy mozaikból kirakott képről is tudunk,⁴¹ ami elég érdekes, fényképről készíthették, mert éppen ellenkezőleg fekszik a kis Jézus. Számos ír plébánián megtalálható az az 1947-es nyomat, amit Papp Kálmán adott ki, és az került ki Írországba. Ott szolgált egy Braun nevű püspök, aki nagy tisztelője volt a győri Könnyező Szűz-kegyképnek és szerintem ő kérhette, és osztotta ki a plébániákon. Továbbá van Toledóban,⁴² Kanadában is. Ezekről tudunk.” Mint látjuk lelkes papok segítettek, segítik a kegykép tiszteletét terjeszteni, fenntartani. „Tudomásunk van egy idős papról, aki a kultusz életben tartója volt Írországból. Louis Page atyára gondolok, aki a Fahy településen lévő templomot építtette. Vele álltam kapcsolatban, de 2000-ben meghalt és megkért, hogy ezt a kultuszt próbáljam meg kint is életben tartani. Azóta kapcsolatban állunk az ír püspök – Lynch – utódjával, John Kirbyvel, aki rendkívül kedves ember, és szíven viseli a kegykép ügyét. Bár ő azt mondja, hogy biztos abban, hogy a kép nem Írországból származik. Tehát ott létezik egy ilyen elképzelés is.”⁴³

Van arra is adat, hogy a másolatról a hívők nem tudják, hol található az eredetije. Az egyik másolat helyén, Ringelaiban, a 20. század elején egy magyar nővér hívta fel a figyelmet arra, hogy a templomukban lévő kép a győri kegykép másolata. „Hasonlóképpen van egy másolat Németországban. Ezt Ringelaiban kegyképként tisztelik, de Christkind néven, karácsonykor ünneplik, elsősorban gyermek Jézust ünneplik benne... Rajta is van latinul, hogy a győri Székesegyházban - így van - izzadt. Valószínűleg azért nem jöttek eddig rá, hogy ez a kép a győri kép másolata, mert az egyházi nyelv Győrt Jaurinumnak és nem Arrabonának nevezte”⁴⁴ – mondta Pápai Lajos győri megyés püspök az egyik kegyképpel kapcsolatos interjújában.⁴⁵

Hetény János atya fontosnak tartja a többi másolat megkeresését is: „A kegyképre vonatkozóan annyi mindent lehetne még kutatni. Például kiváló téma lenne megkeresni a győri kegykép fellelhető további másolatait és ezek helyi kultuszát. Nyolcat, tízet ismerünk a nagy győri egyházmegye területéről. A győri

41 Írországból. Fahy településen (Clonfert-i Egyházmegye) egy 1970-ben épült „Szomorúak Vigasztalója” templomban.

42 „A Szűzanya előtt kilencnapos ájtatosságot (novévát) tartanak minden hét szombat délutánján és március 17-én, valamint augusztus 15. napját megelőző délutánon.” Az ájtatosság imája így kezdődik: „Drágalátos Szűz Mária, Írország Madonnája/Győr Nagyasszonya...” A kegykép a Szent István-templomban található. Lásd Tisztelet az Amerikai Egyesült Államokban című fejezetet. Hetény–Kiss–Szabó 2009. 78–79.

43 Kiss Tamás közlése.

44 Jakab 2006. szeptember 11. Halmos László által komponált mise is ezt a nevet kapta: „Missa Jauriensis”.

45 Megjegyzem, néprajzi szempontból érdekes lenne megvizsgálni a kegyképhez fűződő karácsonyi szokásokat (szentcsalád-járás, szálláskeresés). Hetény–Kiss–Szabó 2009. 76.

egyházmegyét többször rendezték át. Először 1777-ben, amikor a szombathe-lyi egyházmegyét megalapították. Annak nagy részét Győről szakították le. De az a könnyezés idején ide tartozott. A következő az volt, amikor 1921-ben elcsatolták Burgenlandot, és utána, meg amikor az egyházmegye egy részét elcsatolták Székesfehérvárhoz, a keleti részekhez. Felére biztos lecsökkentették az egyházmegye területét. Nem tudjuk, hogy akkor milyen kegytárgyat lehetett rendelni. Elindult egy műhely, amelyik sorozatba másolta a kegyképet. És abból kerülhetett Burgenlandba, ide-oda, ki hova tartozott.” Úgy gondolom, hogy a másolatok elhelyezése nagyon fontos, hiszen ez emlékezteti az ottani hívőket arra, hogy az eredeti kegyhely Győrben van, és talán ösztökéli őket arra is, hogy ha lehetőségük nyílik, elzarándokoljanak oda. „2003-ban voltunk a püspök úrral kint Írországban, és akkor vittünk egy másolatot abba a templomba, ami tulajdonképpen Lynch püspöké volt. Győr mellett lakik egy hölgy,⁴⁶ aki nagyon szépen megfestette az ajándékba vitt másolatot. Azt tudjuk, hogy ez a kép eredetileg úgy nézett ki, hogy nem volt rajta ötvösmunka. Tehát a korona Szűz Márián későbbi, 19. századi. A kis Jézuson sem volt korona. Mi abban a formába festettük meg, ahogy elhozták Írországból.”⁴⁷

A kegyképről nemrég filmek is készültek: „Forgattunk Tóth Lászlóval két filmet. Ezek egymásra épülnek, egyik a kegykép történetéről, másik pedig a kultuszáról szól. Az alkotás a győri helyszíneken kívül részben Írországban, részben pedig Németországban készült” – mesélte Kiss Tamás.⁴⁸

Turisztikai szempontból is nagy jelentőséggel bír a kegykép, hiszen Győr ismertségét és turizmusának fellendítését is segíti. 2003-ban magyar kutatók filmvetítéssel egybekötött előadásokat tartottak Galwayben a kegykép tiszteletéről, és annak helybeli vonatkozásáról.⁴⁹ „Rendeztünk ott kiállítást, tartottunk előadást, vetítettünk filmet is a kegyképről. Próbáltuk azokon a helyeken népszerűsíteni, ahol az érintett közösség él, például Dublinban, ahol a könnyező kegykép tiszteletére szentelt templom található, Galwayban, ahonnan a püspök származik, és Loughreaban, ahol a püspök szolgált.”⁵⁰

46 Kemenes Edith erdélyi származású festőnő, aki jelenleg Töltéstaván lakik. Mint mondta nekem: „Csodálatos érzés volt lefesteni a képet. A Könnyező Szűzanyát gyakran látogattam azelőtt is katolikus lévén. A festés előtt is hosszasan nézegettem, de kaptam egy fotót is segítségül, amely ma a szobám falát díszíti. Két-három hónap alatt készítettem el, Loughrea-ban van ma.”

47 Kiss Tamás közlése.

48 Kiss Tamás – Tóth János: „A győri Könnyező Szűzanya története”, valamint a „Kapocs” című film.

49 Hetény–Kiss–Szabó 2009. 70.

50 Kiss Tamás közlése.

2009-ben magyar kulturális fesztivált rendeztek Írországban. A háromnapos rendezvényen Győr mint a Könnyező Szűzanya-kegykép városa mutatkozott be. A rendezvény fővédnöke Sólyom László a Magyar, valamint Mary McAleese az Ír Köztársaság elnöke volt.⁵¹ „2008 óta rendezzük meg az ír fesztivált, azzal a céllal, hogy ne csak egyházi kapcsolat legyen, hanem szélesebb tömeget is érintsen. A 2008-as fesztivál nagyon nívós volt, ír zenészek jöttek és a győri filharmonikusokkal játszottak együtt. Minden páros évben van Magyarországon a rendezvény, és minden páratlan évben Írországban. Nálunk júliusban, náluk tavasszal vagy ősszel. A kinti és itthoni művészek közösen lépnek fel. 2009-ben Dublinban tartották a fesztivált, amelyen fellépett a Győri Balett, egy győri énekkar és volt egy kiállítás. Szerintem az ír fesztivál jó kezdeményezés. Fontos lenne találni odakint támogatót, aki ezt az ügyet felkarolja, valamint testvérvárosi kapcsolatot kellene kialakítani Galwayjel is.”⁵²

Kiss Tamás véleménye szerint zarándokturisztikai szempontból is értékes városunk: „Nincs hazánkban még egy ilyen templom, amely hármas búcsújáró hely. Van háromfajta búcsújárási útvonal, amely kezd kialakulni, és mindegyik Győr mellett halad el. Nyilván ezekhez kellene kapcsolódnia Győrnek. Úgy gondolom, hogy a kegykép kapcsán mindenképpen a németországi és írországi vonalat kellene erősíteni.” Vannak magyarországi kezdeményezések is: 2009-ben a szombathelyi egyházmegye hirdetett zarándoklatot a Szent Szűzhöz. A győri Mária-kultusz nagyságát mutatja az is, hogy közel kétezer zarándok érkezett 42 autóbusszal és személyautóval a vasi megyeszékhelyről is.⁵³

A kegyképhez kötődő turizmust szolgálja a 2012 nyarán megnyílt Zichy Ferenc Látogatóközpont is. „...[A] bel- és külföldről érkező turisták a Káptalandomb 11–13. szám alatti – sok más mellett – klasszicista és középkori részleteket, különleges perspektívájú freskókat, egy hitelesen berendezett XVIII–XIX. századi kanonokszobát rejtő káptalanházban kapják az első élményt. A vezetés a Szent István-kori bazilikában folytatódik, amely országosan egyedülálló, háromszoros búcsújáró hely: itt található a Szent László-herma, a Könnyező Szűzanya-kegykép és Boldog Apor Vilmos sírja.”⁵⁴

A kegykép kultuszát további évfordulók, alkotások és programok is erősítik, bővítik. Idén 2013 év búcsúján mutatják be Vedres Csaba: Stabat Mater

51 A rendezvényen volt filmvetítés a kegyképről, ír–magyar szimfonikus est, ír dudásjáték, vásár és gyerekprogramok. Kiss Tamás közlése.

52 Kiss Tamás közlése.

53 Teklits Tamás: A könnyező Szűzanyánál. *Új ember*, 2009. május 10., 7.

54 Gülch Csaba: Kultúrkapuk a Káptalandombon. *Kisalföld*, 2012. 10. 15.

című művét: „A kegyképet Győrbe hozó Walter Lynch ír püspök halálának 350. évfordulója alkalmából március 17-én, vasárnap 10 órakor celebrál szentmisét a főpásztor. A liturgia keretében lesz Vedres Csaba: Stabat Mater című, a könnyező Szűz győri kegyképeének tiszteletére írott kórusművének ősbemutatója. A Győri Egyházmegyei Kincstárban (Káptalandomb 26.) az évforduló tiszteletére március 16-án 15 órakor kiállításmegnyitót és könyvbemutatót tartanak. A kiállítást megnyitja: Pápai Lajos győri és John Kirby clonfertai püspök. Köszöntőt mond: Magyarics Tamás, Magyarország dublini nagykövete és Joó Marianna, az Ír Nagykövetség kulturális attaséja”⁵⁵ – olvashatjuk a legfrissebb híreket az évfordulóról.

A kegykép kultusza nagyon jó példája annak, hogy a közös szakrális múlt nemcsak a hívő embereket köthet össze, hanem alapjául szolgálhat üzleti, gazdasági és politikai együttműködéseknek is két ország között.⁵⁶ 2008-ban a Megyei Kereskedelmi és Iparkamara megrendezésében került sor az ír–magyar üzletember találkozóra. 2009-ben az írek adtak otthon ennek a rendezvénynek. Joó Marianna szerint⁵⁷ a gazdasági és kulturális kapcsolatok a rendszerváltás óta mélyültek el igazán a két ország között. A mi ország képünket is jelentősen formálta az ír kultúra, erre jó példa az ír pubok⁵⁸ és táncházak létrejötte.⁵⁹

A kegykép tiszteletéről így ír Bálint Sándor: „A székesegyház vérellerőző Mária képe igazán szíve a városnak.”⁶⁰ Úgy gondolom, hogy a kegykép ma is szíve a városnak és tisztelete és kultusza erősödött az elmúlt hatvan évben, köszönhető az azóta végzett kutatásoknak is. A róla megjelenő tanulmányok, kiadványok, sajtócikkek száma is alátámasztja, hogy milyen „népszerű” a kegykép napjainkban.

Mint már említettem, 2011 márciusában kérdőíves kutatást is végeztünk a búcsúskörében. 52 kérdőívet sikerült kitöltetnünk, illetve kitöltenünk. A kérdőívek egy részét a zarándokoknak kijelölt „melegedőben”, pihenőben sikerült kitölteni, másik részét a zarándokvezetők utólag töltették ki.⁶¹ A nemek arányát

55 Hódolat a kegykép előtt. Stabat Mater: bemutatják Vedres Csaba művét. gyoriszalon.hu. A megyei könyvtár és közösségi tér kulturális magazinja, valamint A könnyező Szűzanya ünnepe Győrben – közlemény | Magyar Kurír www.magyarurir.hu/hirek/konnyezo-szuzanya-unnepe-gyorben 2013. 03. 15.

56 Lásd Egyházi és állampfői látogatások a Kegyekép előtt című fejezete. Hetény–Kiss–Szabó 2009. 84–85.

57 Az Ír Köztársaság budapesti nagykövetségének kulturális attaséja.

58 Pub = public house rövidült alakja.

59 Kiss 2008. március, 18–19.

60 Hetény 2008. 14.

61 Köszönet a gyimóti és véneki zarándokoknak és vezetőiknek!

tekintve a búcsú résztvevői között azt láttuk, hogy a férfiak száma csekély, csupán 10 százalék. Ebben mindenképpen közrejátszhat az, hogy hazánkban magasabb a nők átlagéletkora, valamint pedig az, hogy a nők sokkal buzgóbban gyakorolják hitüket, mint a férfiak (9. a) kép).

A zárandokok életkorát vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a nők átlagéletkora 62 év, míg a férfiaké 59 év volt. Az idős korosztályra jellemző a búcsújárás. A legfiatalabb válaszadó a kérdőíven 22 éves, az interjúban 17, a legidősebb pedig 73 éves volt. „Abban látom a jövőt, hogy minél szélesebb kört be kell vonni a búcsújárásba, fiatalokat, a környék iskolásait is” – vélekedett Kiss Tamás.

A következő kérdés a résztvevők lakhelyére vonatkozott. Sok zárandok jön a környező településekről, például Vénekéről, Kisbajcsról, Nagybajcsról, Bácsáról és Gyirmótról. Interjúalanyaim Barbacsról, Ivánról, Fertőszentmiklósról, Budapestről érkeztek.⁶² De nem csak a közeli falvakból és Győr vonzáskörzetéből jönnek a búcsúra, hanem az ország távolabbi pontjairól is, például Miskolcra, Sárospatakra. Sok résztvevő a határon túlról érkezett, a szlovákiai Nyitra megyéből, Zoboraljáról (9. b) kép).⁶³ Hetény János atya ezt megerősítette: „A felvidékiek minden évben jönnek, ha tehetik, útra kelnek ilyenkor. Még Horvátországból is jönnek. Minden esztendőben május első vasárnapja a horvátoké. Például az én volt házvezetőnőm horvátzsidányi, ő például mind a kettőre jön. Jön március 17-én, de eljön május első szombat-vasárnapján is. A horvátok nagyon összetartanak vérségileg, vallásilag is.” Kiss Tamás arról tudósított, hogy ma már Írországból is jönnek zárandokok: „Az írek szeretnek utazni, pénzük is van rá. Plébániák, közvetlen kapcsolatok révén utaznak, de működik két olyan utazási iroda is az országban, amelyek kimondottan zárandokturizmussal foglalkoznak.”

A búcsún sok a visszatérő vendég, a legtöbben évről évre visszajárnak a Könnyező Szűzanyához. Elenyésző azok száma, akik most jártak először a búcsún. „Mi annyira szeressük a Szűzanyát. Feltöltődünk itt, annyira jó érzés megcsókolni azt a kendőt, erőt ad.” (9. c) kép.)

A legtöbb zárandok a családtagjaitól, rokonaitól, illetve barátoktól, ismerősöktől szerzett tudomást a győri kegyképről és annak búcsújáról. Többen egyházon keresztül, a szentmisén vagy a templomi hirdetőtábla plakátjáról értesültek a búcsúról. Egy ember sem jelölte be azonban az internetet, ennek oka

62 Megjegyzem, nagyon nagy tisztelete van a győri kegyképnek a magyarországi horvátok körében is. Május hónap első vasárnapján számukra van mise. Lásd még Május első vasárnapján a horvát nyelvű hívek tisztelgése fejezetet! Hetény 2008. 53–58.

63 Cétény, Csitár, Alsóbodok, Pográny, Nyitracsehi, Geszthe, Kalász helységekből.

valószínűleg az, hogy az idősebb korosztály nem igazán használja azt. Hetény János atya úgy nyilatkozott, „hogy a püspökség mindig megszervezi. Évről évre mindig benn van az egyházmegyei körlevélben. Az esztendő első, esetleg második püspöki körlevelében, de ez nem a híveknek felolvasandó körlevél, ez a papságnak szól. A nép azt tudja magától. Zsúfolásig megtelik a templom, két-hármezer ember zárandokol ilyenkor Győrbe”.

Arra a kérdésre, hogy ismeri-e a győri Könnyező Szűzanya-kegykép történetét, 95 százaléka igennel, és csak 5 százaléka mondta azt a válaszadóknak, hogy csak részben ismeri. Megjegyzem, a kegyoltárnál egy magyar és két idegen nyelvű (német, angol) rövid ismertető van kifüggesztve, a bejáratnál pedig egy magyar nyelvű tájékoztatót lehet elolvasni.

Amikor arra kerestem a választ, hogy miért pont a győri búcsút választja a zárandók, akkor ilyen válaszokat kaptam: „Mindannyian nagy tisztelői vagyunk a Szűzanyának.”; „Megnyugtató, olyan nyugalom száll meg itt a kegykép előtt.”⁶⁴; budapesti hívő: „Talán több kegyelem árad itt, mivel a Szűzanya meghatódott a képen.”; iváni asszony: „Kézzelfogható, hogy segít.”

A megkérdezett zárandokok 90 százaléka más búcsúkra is jár. A legtöbben Máriapócsot írták be. Kiss Tamás szerint is ez a búcsú hasonlít legjobban a győrire.⁶⁵

A győri búcsún a legtöbben a szentmiséken vesznek részt, valamint a hétvégén zajló esti virrasztáson (*9. d) kép*). A résztvevők ismernek többféle, kimondottan a győri kegyhelyhez kötődő éneket is. Ezeket egyébként nyomtatott formában ki is osztják a szentmise kezdete előtt a híveknek.

A következőkben azt vizsgáltam, hogy mennyi időt töltenek városunkban az eseményre érkező zárandokok. Megállapíthatjuk, hogy a zárandokok legnagyobb része, 66 százaléka két napra érkezik Győrbe. Ennek oka, hogy a búcsú idején éjszakai virrasztás van a templomban. „Itt virrasztanak. Én voltam máshol, nevezetesen a palócoknál, ott egyszerűen fogja magát a búcsús és ott, ahol van, és addig ameddig jólesik, alszik egyet. És a többiek ugyanúgy csinálják.”⁶⁶

Az utazás mikéntjére, formájára a válaszadók 70 százaléka úgy válaszolt, hogy egyénileg oldja meg az utazást, esetleg egyházi közösség szervezésében jön el. A többség busszal, illetve vonattal érkezik. Aki egyházi szervezésében

64 Barbacsi asszony.

65 Könnyező Szűzanya-kép és a győri könnyezéshez legközelebb áll időpontban. „Ez a kép könnyezett 1696. november 4-től december 8-ig.” In Barna 1990. 109.; Hetény 2011. 378.

66 Hetény János közlése.

jön, jellemzően csoportosan, busszal érkezik, vagy gyalogos zarándoklaton vesz részt, például Vénékről, Sopronkövesdről. Az egyénileg érkezők többsége vonattal, illetve autóval utazik.

A válaszadók 40 százaléka 5000 forint alatt költekezik. Ez azzal magyarázható, hogy a két napra érkező, szállást igénybe nem vevő zarándokok egyedül ajándéktárgyakra költenek a búcsúban. A zarándokok szinte mindegyike (96 százaléka) vásárol valamit a bazilika melletti kegytárgyboltban.⁶⁷ Itt található a Könnyező Szűzanya-képpel szentkép, hátoldalán imával, kegyképnyomat, különböző nagyságú gyertya, fali tányér, fadoboz. A búcsúsok számára pedig található egy kis füzetecske, amelyben a kegykép történetén kívül az ünnephez kapcsolódó kottás énekeket és a kegykép előtt mondandó imádságot is olvashatjuk (*10. kép*).⁶⁸

A zarándokok többsége otthon is őriz képet a győri Könnyező Szűzanyáról. Szüleim házában és otthonomban is van ilyen nyomat. Találtam ilyen képet a győri papi otthon folyosóján, valamint a felpéci katolikus templomban (*11. kép*).

Kíváncsi voltam arra is, hogy a búcsúsok hallottak-e már csodás gyógyulásról a kegykép kapcsán. A válaszadók 90 százaléka nem, 10 százalékuk igen, és ezeket ismerősöktől hallották. Egy hölgy azt mondta, hogy az egyik családtagja a szentmise után végleg kigyógyult a folyamatosan visszatérő arcüreggyulladásából. Azonban semmilyen csodás gyógyulást nem jegyeztek fel még hivatalosan Győrben. „Nem tudok kiugró esetet. Magáneset bizonyára számtalan, de annak semmiféle nyomát, említését én nem találtam. Nem is gyűjtik ezeket. Bizonyára, ha valaki jelentené, akkor azt köszönettel, szívesen fogadnák.”⁶⁹ Ez a megállapítás megerősíti Kiss Tamás ezzel kapcsolatos javaslatát: „Hiányzik egy könyv, amit ki kellene tenni a templomban. Ebbe leírhatnák a hívek, ha tapasztaltak csodás gyógyulásokat.” A kegyképnél offerek (többnyire 18–19. századból valók) és köszönetnyilvánítási táblákból is sok látható. Ez is azt bizonyítja, hogy a Szűzanya már rengeteg hívő zarándok kérését meghallgatta, annak ellenére, hogy ezekről nincsenek feljegyzéseink.

A kérdőívek válaszai, az interjúalanyok véleményei, a zarándokok nagy száma bizonyítja a papság és a hívek ragaszkodását a mai napig a Könnyező Szűzanyához határon innen és túl. Miért? Erre a választ legszebben a 17 éves

67 Ma már a Zichy Ferenc Látogatóközpont kegytárgyboltjában.

68 A győri Szűzanya kegyképének története. A Győri Egyházmegyei Hatóság jóváhagyásával: Győr, 2004. Az egyik Könnyező Szűzanyát ábrázoló gyertyán még felirat is van: „Véres könnyeket hullató kegykép Győr.”

69 Hetény János közlése.

gyirmóti Tóth Krisztián zarándok adta meg: „Mindig hazajövünk, a Szűzanya nagyon szeret minket, és mi is Őt. Kedves búcsúhelye a fiataloknak. Minden évben jövünk gyalogosan 25-30 fővel. Kérjük, hogy segítse meg a családjunkat, az időseket és a fiatalokat. Idén a fiatalok bűneiért ajánlottuk fel vezeklésül. Szeretnénk, hogy egészséges ifjúság, nemzedék legyen!”

Úgy gondolom a győri kegykép történetét, kultuszát tovább érdemes figyelemmel kísérni, kutatni! Véleményem szerint, kutatásom is bizonyítja, hogy a győri búcsúnak volt, van és lesz jövője. Köszönet azoknak, akik ehhez akár tudásukkal, írásukkal, akár részvételükkel, imádságukkal hozzájárultak!

Erdélyi Zsuzsanna is többször kérdezte, szólította meg a búcsúsokat. Az archaikus népi imádságzáradékok történeti kérdéseit kutatva megjegyzi: „Búcsúsainkat két napon keresztül faggattam, közben gyakran hallottam: »Aki ezt az imádságot... elmondja... száznapi búcsút nyer...«”⁷⁰ Ezek a búcsúsok ugyan nem győriek, hanem diósgyőriek voltak, és bár az imádságzáradék búcsút ígért, mégis érdemes a győri Könnyező Szűzanyához ellátogatni, akár a búcsúsok sokaságával, akár egyedüli magányban!

Hetény János atya a győri vérrel könnyező Szűzanyáról írt könyvében ezt az ajánlást írta nekem egy vallási konferencián, Szegeden 2004-ben,⁷¹ ahol megismertem, és a vele jó barátságban álló Bálint Sándorról tartottam előadást: „E könyv révén imádságos szeretettel ajánlom Lanczendorfer Zsuzsannát a győri Szűzanya oltalmába. Szegeden, okt. 6. Hetény János”.

Ezt a csodálatos oltalmat adom tovább, és osztom meg a vallási néprajz kiválóságával, szeretetteljes „nagyasszonyával”, Erdélyi Zsuzsannával, és kívánom, hogy az én „gyönyörű nagy vonzalommal” szeretett győri Szűzanyám kegyképe vigyázza minden lépését! Isten éltesse sokáig!

70 Erdélyi 1991. 117.

71 Bálint Sándor egyénisége két kisalföldi lelkész és a sorstárs szemével. 2004. október 6. Rítus és ünnep. 7. Szegedi Vallási Néprajzi Konferencia, Szeged, 2004. október 5–8.

1. kép. Gyalogos zarándoklat a tétszentkúti búcsúra

**GYALOGOS ZARÁNDOKLAT
A GYŐRI KÖNNYEZŐ SZŰZANYÁHOZ**

2011. március 19-én, szombaton két kiindulóponttal gyalogos zarándoklat szerveződik a győri bazilikába a Környezeti Szűzanya kengyelpéchez. A program célja a búcsújárás több évszázados hagyományának építése.

1. VÉNEKRŐL A SZŰZANYÁHOZ

11.00 Távlatok a véneki Páromlás Szent János-templomban (Buzs Gyűléző Vénere) 10.00.
Illetve kérésből csatlakozás esetén 11.30 óráig a vidéki pályaudvaron!

11.30 Késze úti megálló (levegő)

12.45 Indulás a Mazoni-Duna-öbölén Győr felé (12 km-és, 4 óra, órákint pihenő)
Közben: búcsú énekek-énekes-részvétel

17.00 Érkezés a bazilikába, gyónási lehetőség

18.00 Őrségi szeretőse

20.00 Éjszakai visszatérés a kengyelpéchez

Információ: Rába Társas. Kft. +36-209944398
Székely Szabóy János, egyetemes@gyalogoszara.org +36-204910057

2. A RÁBA MENTÉN A SZŰZANYÁHOZ

Jelentkezés: rábatársas@gyalogoszara.org, gyalogoszara.org, tel: +36-209944398
információs levelezés: szabos@gyalogoszara.org, tel: +36-204910057

2. kép. Gyalogos zarándoklat plakátja a Bazilika hirdetőtábláján

3. kép. A győri Könyező Szűzanya-kegyoltár

4. kép. Sudarium (kegykendő) fogadalmi ajándékokkal a mellékoltáron a búcsú ideje alatt

5. kép. Korabeli oltár a győri Székesegyházból,
Szent Anna-templom, Koroncó

6. kép. Könnyező Szűzanya-kegykép
templomi zászlón a Bazilika sekrestyéjében

6. a) kép. Könnyező Szűzanya-kegykép miseruhán a Bazilika sekrestyéjében

7. kép. II. János Pál pápa emléktáblája imádkozása helyszínén, a kegyoltár előtt

8. kép. Walter Lynch püspök emléktáblája a győri Bazilikában

9. a) kép. Zarándokok a Bazilika előtt

*9. b) kép. Zarándok buszok Felvidékről,
háttérben a Püspökvár*

9. c) kép. Egy hívő megcsókolja a kendőt

9. d) kép. Imádkozó búcsús a díszített oltár előtt

10. kép. Könnyező Szűzanya képével díszített ajándékok a kegytárgyboltban

11. kép. Könyező Szűzanya-kép otthonomban

IRODALOM

BARNA Gábor

- 1990 *Búcsújáró és kegyhelyek Magyarországon*. Panoráma Kiadó, Gyomaendrőd.
 2000 Búcsújáró helyek a Győri Egyházmegyében. In Kiss Tamás szerk.: *A Győri Egyházmegye ezer éve*. Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, Győr, 69–82.

BARNA Gábor (szerk.)

- 2001 *Boldogasszony – Szűz Mária tisztelete Magyarországon és Közép-Európában*. Néprajzi Tanszék, Szeged. /Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár, 7./

BÁLINT Sándor – BARNA Gábor

- 1994 *Búcsújáró magyarok. A magyarországi búcsújárás története és néprajza*. Szent István Társulat, Budapest.

BEDY Vince

- 1936 *A győri székesegyház története*. Győr. /Győregyházmegye Múltjából, 1./

DIÓS István (főszerk.)

- 1993 *Magyar Katolikus Lexikon*. Szent István Társulat, Budapest.

ERDÉLYI Zsuzsanna (szerk.)

- 1991 *Boldogasszony ága. Tanulmányok a népi vallásosság köréből*. Szent István Társulat, Budapest.

HETÉNY János

- 2000 *A győri vérrel könnyező Szűzanya kultusztörténete*. Néprajzi Tanszék, Szeged. /Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár, 5./
 2008 *A Szűzanya vérrel könnyező győri képének tisztelete napjainkban*. Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség (METEM) Budapest és a Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, Budapest.
 2011 *Vérrel könnyező kegyképek hazánkban*. 378–383. In Hetény János: *A magyarok Máriája. Mária-tiszteletünk teológiája és néprajza*. Szent István Társulat, Budapest.

HETÉNY János – KISS Tamás – SZABÓ Béla (szerk.)

- 2009 *Szomorúak vigasztalója. A Győri Könnyező Szűzanya – Az Ír Madonna*. Arrabona-Art, Győr.

JORDÁNSZKY Elek

- 1836 *Magyar országban's az ahoz tartozó részekben lévő Boldogságos Szűz Mária kegyelem képeinek rövid leírása*. Posenban.

KISS Tamás (szerk.)

- 2000 *A győri egyházmegye ezer éve*. Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, Győr.

LANCZENDORFER Zsuzsanna

- 2004 A szálláskeresés motívumának vizsgálata két sokoróaljai példán keresztül. In S. Lackovits Emőke – Mészáros Veronika szerk.: *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 6. 1. köt. Veszprém, 387–398.
- 2007 „A gyermek Isten ajándéka”. Egy keresztény bába hitvallása. In S. Lackovits Emőke – Szöcsné Gazda Enikő szerk.: *Népi vallásosság a Kárpát-medencében*. 7. 2. köt. Sepsiszentgyörgy–Veszprém, 347–358.
- 2008 A Napbaöltözött asszony tisztelete. In Lőrincz Ildikó szerk.: *XI. Apáczai – Napok. 2007*. Tanulmányok. NYME Apáczai Csere János Kar, Győr, 692–698.
- 2010 Bálint Sándor egyénisége két kisliföldi pap és a „sorstárs” szemével. In Barna Gábor – Gyöngyössy Orsolya szerk.: *Rítus és ünnep*. Szeged, 51–66. /Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár, 25./

SZILÁRDFY Zoltán

- 1984 *Barokk szentképek Magyarországon*. Corvina Kiadó, Budapest.

ÚJSÁGCIKKEK, FOLYÓIRATOK

- Bodnár Zita: „Égi vendég” – Magyarországról. A győri kegykép másolat Lyonban. *Új ember*, 2006. július 30. 6.
- Gülch Csaba: A győri kegykép kálváriája. *Kisalföld*, 2005. március. 12., 16.
- Gülch Csaba: Kultúrcapuk a Káptalandombon. *Kisalföld*, 2012. 10. 15.
- Jakab Gábor: Egyre több helyen kapcsolódnak be a Könyvező Szűzanya tiszteletébe. Lyoni beszélgetés Pápai Lajos püspök atyával. *Hitvallás*, 2006. szeptember, 11.
- Kiss Tamás: Egyre szorosabb ír-magyar kapcsolatok – Interjú Joó Mariannával, az Ír Köztársaság budapesti nagykövetségének kulturális attaséjával. *Hitvallás*, 2008. március, 18–19.
- Serfőző Szabolcs: A győri székesegyház Szűz Mária-kegyoltára. *Művészettörténeti értesítő*, 48. 1999. 1–4. 87–111.
- Scherer Anna: Legendából fesztivál. *Kisalföld*, 2008. július 3., 6.
- Teklits Tamás: A könnyező Szűzanyánál. *Új ember*, 2009. május 10., 7.

KÉPEK, ILLUSZTRÁCIÓK

1. kép. Gyalogos zarándoklat a tétszentkúti búcsúra
A szerző felvétele, 2011. 09. 10.
2. kép. Gyalogos zarándoklat plakátja a Bazilika hirdetőtábláján
A szerző felvétele, 2011. 03. 16.
3. kép. A győri Könnyező Szűzanya-kegyoltár
A szerző felvétele, 2011. 02. 16.
4. kép. Sudarium (kegykendő) fogadalmi ajándékokkal a mellékoltáron a búcsú ideje alatt
A szerző felvétele, 2011. 03. 19.
5. kép. Korabeli oltár a győri Székesegyházból, Szent Anna-templom, Koroncó
A szerző felvétele, 2011. 09. 10.
6. kép. Könnyező Szűzanya-kegykép templomi zászlón a Bazilika sekrestyéjében
A szerző felvétele, 2012. 09. 10.
6. a) kép. Könnyező Szűzanya-kegykép miseruhán a Bazilika sekrestyéjében
A szerző felvétele, 2012. 09. 10.
7. kép. II. János Pál pápa emléktáblája imádkozása helyszínén, a kegyoltár előtt
A szerző felvétele, 2012. 09. 10.
8. kép. Walter Lynch püspök emléktáblája a győri Bazilikában
A szerző felvétele, 2011. 02. 16.
9. a) kép. Zarándokok a Bazilika előtt
A szerző felvétele, 2011. 03. 19.
9. b) kép. Zarándok buszok Felvidékről, háttérben a Püspökvár
A szerző felvétele, 2011. 03. 19.
9. c) kép. Egy hívő megcsókolja a kendőt
A szerző felvétele, 2011. 03. 19.
9. d) kép. Imádkozó búcsús a díszített oltár előtt
A szerző felvétele, 2011. 03. 19.
10. kép. Könnyező Szűzanya képével díszített ajándékok a kegytárgyboltban
A szerző felvétele, 2011. 03. 19.
11. kép. Könnyező Szűzanya-kép otthonomban
A szerző felvétele, 2013. 03. 10.